



## Til Økonomiudvalgets aflæggerbord

13. marts 2018

### Artikel i Politiken om HOFOR's rejse- og repræsentationsudgifter

Sagsnr.  
2018-0080963

Den 25. februar 2018 bragte Dagbladet Politiken en artikel om rejse- og repræsentationsudgifter i forsyningsselskaberne, herunder HOFOR.

Dokumentnr.  
2018-0080963-2

For HOFOR's vedkommende blev følgende nævnt:

Sagsbehandler  
Jesper Svensson

- Betaling af en barregning på 547 kr. på en stripklub på Fremont Street, Las Vegas.
- En samlet rejseomkostning på 48.000 kr. i forbindelse med HOFOR's adm. direktørs konferencedeltagelse i Las Vegas, herunder overnatning på 5-stjernet hotel.
- HOFOR's adm. direktørs flyrejse på business class.
- 2 HOFOR medarbejders restaurantbesøg i London til et samlet beløb på 2.000 kr.
- HOFOR's samlede rejseaktiviteter på 2,7 mio. kr. i perioden 2011-2016.

HOFOR har i vedlagte orientering til medarbejder forholdt sig til kritikpunkterne i Politikkens artiklen, herunder

- at regningen på Fremont Street blev købt i den forkerte bar, og
- at flyvning på business class, særligt på lange turer, kan være nødvendig for at være frisk og udhvilet til det pågældende arrangement.

I øvrigt kan det oplyses, at HOFOR har opdateret koncernens retningslinjer for rejser, repræsentation m.m. i efteråret 2017, jf. opfordringen fra Økonomiudvalget (ØU den 21. marts 2017, dagsordenspunkt 7).

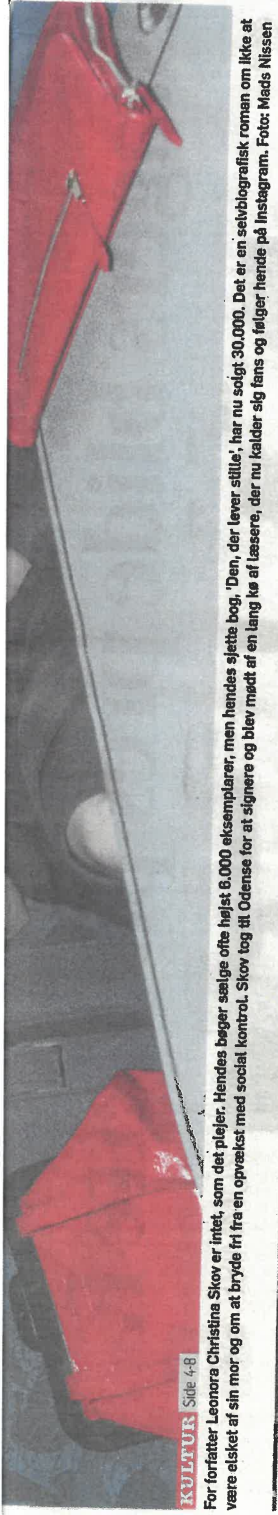
### Bilag

- Artikel i Politikkens 25. februar 2018
- HOFOR: Vores rejseomkostninger

Kontoret for Selskaber  
og Aktivstrategi

Københavns Rådhus,  
Rådhuspladsen 1  
1599 København V

EAN nummer  
5798009800312



KULTUR Side 4-8

For forfatter Leonora Christina Skov er intet, som det plejer. Hendes bøger sælge ofte højst 6.000 eksemplarer, men hendes sjette bog, 'Den, der lever stille', har nu solgt 30.000. Det er en selvbiografisk roman om ikke at være elsker af sin mor og om at bryde fri fra en opvækst med social kontrol. Skov tog til Odense for at signere og blev mødt af en lang kø af læsere, der nu kalder sig fans og følger hende på Instagram. Foto: Mads Nissen

# Luksusture på borgernes regning

**Flere kommunalt ejede forsyningselskaber har brugt store beløb på rejser. Politikere vil have reglerne undersøgt.**

## REJSEFORBRUG

MATHIAS GRAM OG TOBIAS HANSEN BØDKER

**K**lokken er 22.47, da Lars Therkildsens Eurocard bliver kørt gennem maskinen i baren på Glitter Gulch - en striptklub på Fremont Street i centrum af Las Vegas. Regningen på 547 kroner bliver betalt af Danmarks største

kommunalt ejede forsyningselskab, Hofof. Her er Lars Therkildsen direktør, og i begyndelsen af marts 2015 er han taget til ørkenbyen for at deltage i en konference. Han overnatter i seks nætter på det femstjernede Hotel Bellagio, og konferenceturen ender med at koste selskabet omkring 48.000 kroner.

Det er langtfra det eneste eksempel på, at kommunalt ejede forsyningselskaber, der sikrer danskerne adgang til el, vand og varme, bruger store beløb på udlandsrejser. Det viser en gennemgang af 45 forsyningselskabers rejseforbrug, som Politiken har foretaget. I alt på halvdelen har de seneste fem år været på rejser til lande uden for Europa. Og mindst 12 af selskaberne har godkendt, at medarbejdere eller ledelsen har brugt 80.000 kroner eller mere på en enkelt rejse.

Hos en række af selskaberne har man

blandt andet betalt for flybilletter på businessclass, overnatning på femstjernede hoteller, dyre middage, sightseeing og byture. En del af udgifterne er på kant med loven, vurderer flere eksperter.

»Det er problematisk, fordi det i sidste ende er borgernes penge, som bliver brugt på noget, der ikke vedrører det offentlige«, siger Sten Bønsing, professor i forvaltningsret, Aalborg Universitet.

Per Nikolaj Bukh, økonomiprofessor ved Aalborg Universitet, siger:

»Flere af de her udgifter burde ikke være tilladt for denne type selskaber, og hvis der er tvivl om det, så kan man helt ukompliceret kræve, at de kommunalt ejede selskaber overholder de samme regelsæt, som gælder for kommuner og andre offentlige virksomheder.«

Lars Therkildsen fra Hofof afviser, at han har været på striptklubben i Las Vegas.

Han fortæller, at regningen dækker over købet af drinks, som han drak sammen med to forretningsforbindelser et sted på gaden uden for Glitter Gulch.

»Vi sad ligesom mange andre ude på selve gaden ved et af gadenes borde. Jeg har ikke hæftet mig ved, at vi sad ved en striptklub, da gaden i sig selv er et tæt miljø af mennesker og et virvar af baren, restauranter, lyseklammer mv., skriver direktøren i et skriftligt svar.

Striptklubben tidligere daglige leder Rudy Nino siger til Politiken, at klubben aldrig har haft hverken udendørsservering eller borde uden for Glitter Gulch.

## DF: Skærper reglerne

Hos det fælleskommunale affaldselskab AffaldPlus har man rejst til Firenze, Barcelona og Paris, hvor der blev købt billetter til en Moulin Rouge-forestilling. Og i 2015

rejste 14 bestyrelsesmedlemmer og chefer 8 dage ud Californien for 256.810 kroner, selv om der i AffaldPlus' egne retningslinjer står, at selskabets typisk arrangementer studieture af 3-4 dages varighed i Norden eller det øvrige Europa.

»Når vi tager på studietur, er det for at perspektivere det, som vi arbejder med til daglig, og meget ofte har vi fået fantastiske ideer med hjem«, siger AffaldPlus' direktør, John Kusz.

Dansk Folkeparti foreslår en undersøgelse af, om man kan skærpe reglerne for, hvad de offentligt ejede forsyningselskaber kan bruge penge på.

Enhedslisten, Alternativet og Venstre er åbne for at undersøge området.

pa@politik.dk

## Studieture for chefer på...

PS Side 12-15

der ikke de grusomheder, som syrerne ikke er blevet udsat for.

Regimet har bombet, gasset, tortureret og massakreret sin egen befolkning i et desperat forsøg på at fastholde magten. Samtidig har ekstremistiske oprørere som IS skabt middeldalderlige tilstande med slavemarkeder og offentlige bestialske henrettelser. Alt sammen for øjnene af verdenssamfundet, der ikke har kunnet mande sig op til at stoppe slagteriet.

**HOVEDANSVARET FOR** tragedien har Syriens præsident, Bashar al-Assad. Men han er langtfra alene. Med helft oppe øverst er Ruslands præsident, Vladimir Putin, hvis militær har været afgørende for at holde Assad ved magten, og som har holdt hånden over regimet i FN's Sikkerhedsråd. I denne uge blokerede Rusland atter, denne gang ved at nedlægge veto mod en våbenhvile på 30 dage. Iran og dets allierede i Hizbollah-militsen er også dybt involverede. Alle tre parter har ikke bare brudt moralens love, men efter alt at dømmne begået alvorlige krigsforbrydelser.

Men vi i Vesten er i høj grad også skyldige. Siden Obamas såkaldte røde linje blev brudt uden konskvenser, har det stået klart, at USA ikke vil røre en finger for at skåne liv i Syrien. USA og resten af Vesten, herunder Danmark, har stort set udelukkende været opdaget af at holde flytningene væk og bekæmpe terroristerne i IS, fordi de udgjorde en trussel imod os selv.

Så svaret til Muhammed Nejemns spørgsmål er enkelt. Vi kunne godt gøre noget. Vi vil bare ikke. **mf**

**2E bolig projektsalg**  
Vi sælger nye boliger til populære priser

Løstrevet  
Igen boligerne til  
**HYBBERNE 2018**

5708730910174 00008

**TOVE KURTZWELL**  
Hvorsomhelst og Intellets

19.01 - 02.04.18

glHoltegaard

**Pilgrimsvandring**  
Købsterræn gennem Sønderjylland til Ribe

26. maj - 1. juni  
Pris: 4.800 kr.

**REDDING HØJSKOLE**  
No, eftertanke, etik, etik, smuk musik. Til afsted og samlet om livets store spørgsmål. Vælg en af pilgrimsrejserne i det smukkeste kulturlandskab - fra Rindø til Ribe. Overnat i historiske, hyggelige og komfortable værelser i Ribe. Et hyggeligt kursus i miljøbevidsthed og grønne værdier. Et hyggeligt kursus og foredrag om eksistensfilosofi - en herbarium til at vækne, fordybelse og tro og blive bløgere på sig selv.

Redding Højskole - www.rhskole.dk. led@rhskole.dk. Tel. 7464 2204

**Danmark har brug for udenlandske talenter**  
Hvordan får vi dem til at blive?

studieskolen.dk/talent

**STUDIESKOLEN**

# Studieture for chefer på businessclass, luksushotel og striptklub

# du betaler

Hvert år rejser de forskellige ledelser i de danske forsyningselskaber til udlandet for at blive inspireret, besigtige anlæg og deltage i konferencer. En gennemgang af udgiftsbilag fra selskaberne viser, at store beløb er gået til dyre middage, byture, femstjernede hoteller og rejser med sightseeing.



MATHIAS GRAM



TOBIAS HANSEN BØDKER

De store neonreklamer og det oplyste glastag bader Fremont Street i centrum af Las Vegas i et kunstigt lys. Solen er for længe gået ned i den amerikanske ørkenby.

På den ene side af gaden sidder 'Vegas Vick' på en stol af glitrende neon med det ene ben højt hævet over menneskemængden. Hun er en af gadens mest kendte lysreklamer, og under hende bliver bogstaverne i et ganske særligt navn skiftevis fremhævet i hvid og lyserød neon: Glitter Gulch. En klub for gentlemen, hvor det ikke er enarmede tyvekægte eller blackjack, der løber med opmærksomheden. I det afdæmpede røde lys bag klubbens døre afslører de blanke metalpæle fra gulv til loft, hvad der adskiller denne klub fra gadens øvrige forlystelser.

Det er tirsdag 3. marts 2015, og Lars Therkildsen er taget til Las Vegas for at deltage i konferencen SAP HR2015. Han er direktør for Danmarks største kommunalt ejede forsyningselskab, Hofor,

og klokken 22.47 bliver hans Eurocard kørt gennem maskinen i striptklubbens bar. 547 kr. bliver trukket fra hans konto og siden refunderet af selskabet med hovedsæde i København.

Et par dage tidligere er Lars Therkildsen tjekket ind på det femstjernede hotel Bellagio, der med sit overdådige springvand ud til casinobyens hovedgade, The Strip, har ageret baggrundstæppe for talrige hollywoodfilm. Her overnatter han i seks nætter, selv om konferencen ifølge det officielle program kun har fire dages fagligt indhold. Da direktøren tager flyet tilbage mod Danmark, er prisen for rejsen i alt løbet op i lidt over 48.000 kr.

Rejsen er samtidig et eksempel på en kultur, der går igen hos flere danske forsyningselskaber. De har ansvaret for at give danskerne adgang til rent drikkevand, el, varme, bygas samt at håndtere spildevand og affald.

Men en gennemgang af 45 kommunalt ejede forsyningselskabers udgifter til rejser viser, at ekstravagante hoteller, fly på businessclass og byture i storbyer i og uden for Europa er almindelig praksis hos en række af selskaberne. Og i flere tilfælde nærmer udgifterne sig et niveau, som ifølge eksperter er på kant med loven.

De seneste 5 år har tæt på halvdelen af de 45 selskaber sendt medlemmer af bestyrelsen, ansatte og ledende medarbejdere på rejser til lande uden for Europa. Og mindst 12 af selskaberne har sagt god for rejser til en pris på 80.000 kr. eller derover, viser gennemgangen.

## Rejser for 2,7 mio. kr.

Hos Hofor, der blandt andet leverer vand, fjernvarme og bygas til borgerne i otte kommuner i hovedstadsområdet, har man i årene fra 2011 til 2016 brugt lidt mere end 2,7 mio. kr. på udlandsrejser. Ud over Las Vegas har selskabet rejst til destinationer som Barcelona, Milano, Atlanta, Ottawa, Bruxelles og New Orleans.

Direktør Lars Therkildsen har ikke ønsket at stille op til et interview om sin rejse til Las Vegas, men skriver i en mail, at baggrunden for hans deltagelse i konferencen var, at Hofor skulle gentænke virksomhedens it-understøttelse og hr-aktiviteter. Han mener, at konferencen

## Hofor: Flydende guld i London

Under en konferencerejse til London i 2017 satte to Hofor-medarbejdere sig til rette på den franske restaurant Zedel, bestilte snegle, ost, entrecotebøffer, en flaske rødvin og to sauternesvine - også kaldet 'flydende guld' - hvorefter de lod firmakortet stå for betalingen af den samlede regning på 2.040 kr.

De to medarbejdere overnattede på hver sit dobbeltværelse til en pris på 2.169 kr. per nat. Og under en lignende rejse til den engelske hovedstad året forinden indlogerede en medarbejder sig på det femstjernede Hilton on Park. Værelsets pris? 2.766 kr. per nat.

Direktør Lars Therkildsen skriver i en mail til Politiken, at selskabets medarbejdere får ret stort udbytte af rejserne, og at samarbejdet med andre virksomheder er vigtigt for at kunne tackle de udfordringer, som Hofor står over for - blandt andet som følge af klimaforandringerne.

»Vi forsøger gennem samarbejde med andre at nå hurtigere til målet, der handler om at nedbringe CO<sub>2</sub>-udledningen, tilpasse vores byområder til klimaforandringer og drive vores forsyningsvirksomhed så omkostningseffektivt og fremsynet som muligt.



Tegning: Roald Als

og den faglige sparring og erfaringsudveksling med andre virksomhedsledere gjorde rejsen »særligt udbytte- rig for Hofor.

Han afviser desuden blankt, at han har opholdt sig inde på striptklubben. Han skriver, at han sammen med to unavngivne forretningsforbindelser rundede en af dagene af med en drink, som de »købte i en bar på Fremont Streets.

»Vi sad ligesom mange andre ude på selve gaden ved et af gadens borde. Jeg har ikke hæftet mig ved, at vi sad ved en striptklub, da gaden i sig selv er et tæt mylder af mennesker og et virvar afbarer, restauranter, lysreklamer m.v.»

Politiken har forelagt Lars Therkildsens forklaring for den tidligere daglige leder af den nu hedengangne klub, Rudy Nino. Ifølge ham har striptklubben aldrig haft hverken udeservering eller borde på gaden.

»Den eneste måde, hvorpå man kunne få en drink med en kvittering, var at gå ind på klubbens», skriver Rudy Nino.

Han fortæller, at klubbens dansere gerne måtte tage kontakt til kunderne i den bar, hvor drinksene er købt, og da han bliver spurgt, om det var muligt at gå ind på stedet uden at opdage, hvilken type klub man opholdt sig på, svarer han:

»Hvis klubben var meget travl, og du var påvirket, tænker jeg, at det måske var muligt. Men normalt gik der en masse kvinder rundt med meget lidt tøj på. Og det var ikke så stor en klub.»

På bilagene fra Glitter Gulch står der ikke, hvad formålet med udgiften har været, eller at der har været to forretningsforbindelser med, som Lars Therkildsen forklarer. Det er ifølge Sten Bønsing, professor i forvaltningsret ved Juridisk Institut, Aalborg Universitet, i strid med reglerne om bogføring.

Det er ud fra kvitteringen fra striptklubben heller ikke muligt at se, hvad der præcis er betalt for. Men hvis udgiften dækker over køb af drinks, som Lars Therkildsen forklarer, kan det være fuldt lovligt, såfremt formålet også er det, vurderer Sten Bønsing.

»Men omvendt må der ikke betales for noget, der ikke har med arbejdet at gøre, og som ikke er fagligt og arbejdsmæssigt begrundet. Der må ikke betales ▶



Jeg har ikke hæftet mig ved, at vi sad ved en striptklub, da gaden i sig selv er et tæt mylder Lars Therkildsen, direktør i Hofor



Der må ikke betales for det, man må kalde private udgifter, og der er tolerance-tærsklen meget lav Sten Bønsing, professor i forvaltningsret, Aalborg Universitet

► for det, man må klæde private udgifter, og der er tolerancetærsklen meget lav, siger professoren.

### Et moralsk spørgsmål

Uanset om der er tale om privat eller kommunalt ejede selskaber, er privatkøb som udgangspunkt ulovligt. Det vil altid kræve en konkret vurdering, ligesom det er tilfældet for forsynings-selskabernes generelle forbrug, da de er underlagt forskellige love og regler, alt efter om de forsynyr danskerne med el, vand eller varme.

Fæles for dem er dog, at de har pligt til at sikre borgerne adgang til 'billig forsyning' - en betegnelse, som går igen i de forskellige love. Derfor har selskaberne et ansvar for at forvalte forbrugernes penge bedst muligt, forklarer Per Nikolaj Bukh, professor i økonomistyring ved Aalborg Universitet.

»Selv om man kan have diskussionen, om selskaberne fuldstændig skal overholde de kommunale sparsommelighedsregler, er intentionen, at man skal udvise sparsommelighed«, siger han og forklarer, at det derfor er oplagt, at selskabernes forbrug kan sammenlignes med de retningslinjer, som gælder offentlige myndigheder - også i tilfælde, hvor det ikke er et lovkrav, at selskaberne følger dem.

Når selskabernes medarbejdere rejser ud og indlogerer sig på hotel, kan prisen per nat eksempelvis sammenlignes med statens takster for hotelovernatninger. Og når de sætter sig til bords for at spise middag, kan prisen holdes op imod statens takster for diæter til forplejning under rejser. Det vil typisk være omkring 500 kr. for alle måltider om dagen per person, forklarer professoren.

»Disse selskaber er reelt set en del af den offentlige sektor, og så bliver det også et moralsk spørgsmål om, hvad der er ordentligt, og hvad der er rimeligt. Når man er en offentlig virksomhed, vil mange mene, at det er ordentligt, at man opfører sig på samme måde, som det gælder for andre offentlige myndigheder - netop fordi det er regler, der beskriver det niveau, der vurderes som rimeligt«, siger Per Nikolaj Bukh.

Hos Hofor viser bilagsmateriale, som Politiken har fået aktindsigt i, at rejsen til Las Vegas i 2015 ikke er den eneste gang, at selskabet har rejst dyrt på forbrugernes regning.

Der er blandt andet betalt for dyre middage i England, femstjernede hoteller i flere europæiske storbyer, og i 2014 opgraderede direktør Lars Therkildsen eksempelvis sin flybillet til businessclass i forbindelse med en rejse til Kuching i Malaysia. Alene opgraderingen kostede selskabet 10.450 kr.

### På bytur i Polen

På den anden side af Storebæltsbroen har ledelsen i det kommunalt ejede affaldsselskab Odense Renovation, der står for indsamling og håndtering af affald i Odense Kommune, også betalt lidt ekstra for mere luksus på rejsen.

I september 2014 rejste selskabets direktør, Thomas B. Jørgensen, sammen med tre medarbejdere til Polen, hvor de boede på det femstjernede Sheraton-hotell i feriebyen Sopot, ikke langt fra Gdansk.

Formålet med rejsen, der varede tre dage, var at deltage i indvielsen af en ny fabrik. Undervejs holdt deltagerne desuden et møde med en dansk forhandler om en skraldevogn, som selskabet var i færd med at købe.

Rejsebilagene viser, at den danske de-



**Selskaberne og ejerne har en forpligtelse til at sikre, at eksempelvis repræsentationsudgifter ikke bliver for høje**  
**Lars Christian Lilleholt (V), Energi-, forsynings- og klimaminister**

legation aftenen inden indvielsen blev indlogeret på hotellet i Sopot og umiddelbart herefter gik ud for at drikke drinks. Byturen fortsatte til mindst klokken 4 om natten, hvor den sidste drinks-regning blev betalt. I alt løb regningen for aftenens køb af blandt andet vodka, såkaldte paradisedrinks og lokale Tyskie-øl op i lidt over 2.000 kr. Vel at mærke inden rejsen for alvor var gået i gang.

Klokken 15.27 dagen efter genoptog deltagerne alkoholindtaget, denne gang med otte øl, fire mojitos, en sex on the beach og to gin i centrum af Gdansk, inden aftenen af den nye fabrik om aftenen blev markeret med en galla med festmiddag, underholdning og fest til klokken 4 om morgenen. Rejsen kostede 23.149 kr., svarende til en deltagerpris på 5.787 kr.

Ifølge Thomas B. Jørgensen besøgte deltagerne forhandleren af skraldevognen klokken 11.00 dagen efter ankomsten i Polen. Rejsedeltagerne skulle iføl-

ge direktøren »sikre, at standarder indenfor sikkerhed og arbejdsmiljø blev overholdt, og derfor valgte man at kombinere rejsen med indvielsen af fabriken, forklarer han.

Til spørgsmålet om, hvordan en bytur til klokken 4 om natten er foreneligt med at skulle op til mødet og indvielsen af den nye fabrik dagen efter, siger direktøren:

»Det gik meget godt. Sådan er det jo. Når vi er på arbejde, er vi på arbejde, når vi har fri, har vi fri.

Hvis man går i seng ved 4-tiden, kan man så godt være frisk og veludhvilet til morgenen efter?

»Ja.

### »Klart ulovligt i offentligt regi«

Når kommunalt ejede forsynings-selskaber tager på tjenesterejser til udlandet, er selskaberne forpligtet til at kunne begrunde rejserne med et erhvervs-mæssigt formål. Der må gerne være turistmæssige aktiviteter, men der skal være

nok fagligt indhold på rejserne til at kunne forsvare udgifterne.

Ifølge skattereglerne bliver en rejse betragtet som et personalegode, der skal beskattes, hvis det turistmæssige islæt bliver vurderet at fylde for meget i forhold til det faglige indhold. Og det har der været en række eksempler på de senere år, hvor man har vurderet, at flere kommunalt ejede selskaber har været på udlandsrejser af turistlignende karakter.

Roger Buch, kommunalforsker og forskningschef ved Danmarks Medie- og Journalisthøjskole, mener, at en del af årsagen hertil er, at der ikke findes et samlet regelsæt, som alle selskaberne skal rette sig efter.

»Jeg tror, at det netop handler om at få lavet nogle regler, der sætter nogle ret stramme rammer for, hvad man må bruge penge på, og så vil man jo lynhurtigt ende der, hvor den offentlige sektor står«, siger Roger Buch, der mener, at det er oplagt, at selskaberne bør følge de samme spilleregler, som er gældende i den offentlige sektor.

»Meget af det, der foregår her, ville være klart ulovligt, hvis det foregik i offentligt regi.

Ifølge professor Per Nikolaj Bukh fra Aalborg Universitet er det i høj grad op til selskaberne selv at implementere en forbrugskultur, der har et acceptabelt niveau i forhold til det offentlige. Her spiller begrebet *tone at the top* en stor rolle - at ledelsens handlinger med andre ord slår tonen an for hele virksomheden.

»Når nu medarbejderne skal gå og være sparsommelige, er det meget vigtigt, at man har et signal fra toppen om, hvordan sådan en sparsommelighed udløses. Fordi det er det, medarbejderne spejler sig i«, siger han.

### Sightseeing i Paris

Det er fredag aften 29. april 2016, og rejsedeltagerne fra Ringsted Forsyning kaster sig over menukortet på Café Pierre i centrum af Paris. De seneste to dage er de rejst i bus fra Amsterdam til Paris med stop i den hollandske by Rotterdam, Mons i Belgien og den franske by Avrechy. En rejse på i alt cirka 560 kilometer.

Formålet med rejsen er at lære mere om klimatilpasning, blødgøring af vand og arkitektur, inden turen sluttet af med »lidt afslapning i forårsskønne Paris«, som der står i det officielle program.

Deltagerne har ikke et fagligt formål i Paris, men bruger et kortvarigt besøg på et blødgøringsanlæg i den nordfranske by Avrechy - halvanden times kørsel fra Champs-Élysées - som trædesten til at overnatte og tage på en sightseeingtur i den franske hovedstad, inden de skal med flyet sent om aftenen et døgn efter ankomsten til byen.

Lørdag formiddag stiger bestyrelsen om bord på en turistbus. Mens bussen baner sig vej forbi de største seværdigheder i Paris, fortæller den »dygtige guide lidt om de mange monumenter«, der blandt andet tæller Eiffeltårnet, Notre Dame-katedralen, Triumfbuen og Montmartre.

Inden bestyrelsen og ledelsen kører mod Charles de Gaulle-lufthavnen klokken 17.00, har de spist frokost og haft 3,5 timers »shopping, tur på egen hånd i de små parisiske gader i Les Halles-kvartret. Rejsen fra Amsterdam til Paris løber op i mindst 94.000 kr. - vel at mærke uden udgifterne til fortæring.

Ifølge skatteadvokat og partner i advokatfirmaet TVC Torben Bagge er det en

## NK Forsyning: Dinner cruise, shopping og sightseeing

**Fire dage til Bruxelles** i Belgien og Paris i Frankrig rejste forsynings-selskabet NK Forsyning, der er ejet af Næstved Kommune, i september 2013. Rejsen kostede mindst 254.365 kr., svarende til en deltagerpris på 19.566 kr. for de 10 chefer og bestyrelsesmedlemmer samt 3 forbrugerrepræsentanter, der deltog.

Det faglige indhold på turen bestod blandt andet af et besøg på et drikkevandsanlæg, et rensesanlæg og et kloakmuseum samt et tre timers internt bestyrelsesmøde. Derudover var der også arrangeret flere restaurantbesøg, et 'dinner cruise' på Seinen, gåture, et besøg på Montmartre samt »sightseeing, shopping og besøg på traditionelt fransk marked«.

Og under en inspirationstur i oktober året efter rejste 6 personer fra selskabet, heriblandt 3 byrådsmedlemmer fra bestyrelsen, til Madrid i Spanien sammen med 18 personer fra 4 andre lokale forsynings-selskaber. Rejsen fandt sted på et tidspunkt, hvor byrådet i Næstved ifølge lokalavisen Dagbladet Ringsted havde forbud mod at bruge penge på udlandsrejser.

Ifølge rejseprogrammet var der under den fire dage lange rejse i alt ti timer og et kvarters fagligt indhold - inklusive transport - i

form af et besøg på rådhuset, ved et forsyningsanlæg og et kontrolcenter for gadebelysning samt et bestyrelsesmøde. Der var også indlagt et besøg ved en akvædukt fra romertiden, mens flere også benyttede turen til at gøre et stop ved parkeringspladsen foran Real Madrids berømte fodboldstadion, Bernabéu. Om fredagen inden hjemrejsen lørdag formiddag var der programmat 6,5 timers fritid med frokost.

Deltagerprisen endte på 11.586 kr. og en samlet pris på 243.309 kr. for de i alt 21 personer fra samsmenslutningen af de 5 forsynings-selskaber.

Ifølge direktør i NK Forsyning Steen Lindhardt var de to rejser pengene værd.

»Det har givet os en masse inspiration til, hvordan vi fremadrettet skal passe på vores ting herhjemme, hvad vi kan gøre anderledes, og hvem det kan være interessant at snakke med. Hvis vi som selskab vurderer, at der er et særligt interessant område, sender vi gerne folk af sted for at blive klogere«, siger direktøren, der mener, at inspirationsture er med til at klæde ledelsen



Tegning: Roald Als

»bedre på til at tage de rette beslutninger.

»Det handler i bund og grund om, at der er et stort verdensmarked uden om lille Danmark, som på nogle områder er meget langt fremme med teknologier og løsninger, som vi kan lære af og eventuelt tage med hjem«, siger direktøren. Han medgiver, at selskabet på rejsen til Spanien kunne have valgt at rejse hjem om fredagen i stedet for om lørdagen. Men han påpeger, at deltagerne skal bruge fritid om aftenen for at rejse med, og at der skal være plads til at koble af fysisk og mentalt.

»På et tidspunkt må man også sige, at nu kommer der ikke flere indtryk ind, og hvis der så også i forvejen er brugt en fornuftig arbejdsdag, er det vel også okay, at folk får tid på egen hånd.

## Forsynings-selskaber

De danske forsyningselskaber har ansvaret for at give borgerne adgang til rent drikkevand, el, varme, bygas og andre former for forsyning. Nogle selskaber står også for at håndtere regn- og spildevand samt affald.

Selskaberne var oprindeligt offentligt ejet, men hovedparten blev i 2010 gjort til selvstændige selskaber, som dog stadig i langt de fleste tilfælde ejes af de kommuner, som de driver forsyningsvirksomhed i. Det skyldes, at en del af selskaberne har monopol på eksempelvis vand, fjernvarme og affald.

Ifølge lovgivningen har selskaberne pligt til at sikre borgerne adgang til billig forsyning, og det ligger i selskabernes opdrag, at afstanden mellem selskab og borger skal være minimal.

konkret vurdering, hvornår en studietur for et kommunalt ejet selskab er for retningsmæssigt begrundet, og hvornår det turistmæssige islet bliver for dominerende.

»Men jo tættere, du er på at bevilge dig selv rejsen, jo mere kritisk vil Skat være«, siger han.

### Rynke på næsen

Hos Ringsted Forsyning mener direktør Janne Hansen, at rejsen til Holland, Belgien og Frankrig havde »en fair pris« og et fagligt program, som kan forsvare, at deltagerne valgte at arrangere et endagsbesøg i Paris. Ifølge direktøren afgik der ikke et fly mod Danmark fredag aften.

»Vi kunne have taget en bus i stedet for fly, men vi valgte, at de 4 timer, som vi brugte ekstra lørdag i Paris, var bedre givet ud, end at vi havde spildt tid i en bus-tur på 12 timer. Vi kigger meget på, hvad vi anvender vores kroner og øre til, og bestyrelsen i Ringsted Forsyning er kun afsted hvert fjerde år«, siger hun.

Adspurgt, om Ringsted Forsyning har gjort sig nogle tanker om, hvorvidt den sidste dag i Paris bør kategoriseres som en privat udgift, siger Janne Hansen, at sightseeingturen i hendes øjne har haft karakter af fagligt indhold.

»Den sightseeing, vi har været på, der har vi jo kigget på netop anvendelse af grønne områder med videre, når vi har kigget rundt. Altså byudvikling. Det er ikke, fordi vi er gået rundt på museer og sådan. Det har slet ikke været inde over den tanke, at det kunne være i privat regi«, siger Janne Hansen.

Ifølge direktøren spillede det en stor rolle for planlægningen af turen til Paris, hvornår bestyrelsen kunne komme hjem med fly. Selv om flyet ifølge programmet først letter klokken 20.55 lørdag, fastholder Janne Hansen til at begynde med, at bestyrelsen ikke har haft en hel dag i Paris uden fagligt indhold - til trods for at det fremgår af programmet.

Efter flere gange at have afvist, at rejse-deltagerne har brugt en dag i den franske hovedstad med shopping og sightseeing, medgiver direktøren dog, at rej-

## Kalundborg Forsyning: Businessclass på hjemturen

Flybilletter på businessclass, dyre hoteller og rejser til byer som Atlanta, Amsterdam, Quebec, Brisbane og Berlin. Kalundborg Forsyning har de seneste år været på flere udlandsrejser.

Eksempelvis rejste selskabet direktør, Hans-Martin Friis Møller, i november 2015 til Washington og New York i USA, hvor alene flybilletterne, hjemturen var på businessclass, kostede 25.250 kr. Under rejsen, der varede to dage, overnattede direktøren blandt andet på The Strand-hotellet i New York til en værelsespris på 2.487 kr. per nat. Rejsen endte med en pris på lidt over 31.000 kr.

Ifølge Hans-Martin Friis Møller var rejsen til USA en promoveringstur arrangeret af brancheorganisationen Dansk Industri, og deltagerne var folk fra forskellige virksomheder med det formål at holde møder, brande den danske energibranche og hente inspiration inden for blandt andet fjernvarme og fjernkøling.

Hans-Martin Friis Møller deltog både på vegne af Kalundborg Forsyning og Dansk Energi, hvor han dengang var næstformand i bestyrelsen. Han mener, at hotelovernatningen var »relativt



Tegning: Roald Als

dyr«, men henviser til, at han ikke kender det generelle prisniveau for hotelovernatning i USA.

»I det her tilfælde, hvor jeg rejste sammen med en gruppe, synes jeg, at det er helt okay. Jeg deltog i en fælles tur arrangeret af Dansk Industri, og jeg fulgte det program, de havde lagt«, siger direktøren, der forklarer, at det først var på vej ind i flyet, at han fandt ud af, at hjemrejsen skulle foregå på businessclass.

»Det er måske ikke sparsommeligt, men vi fik en masse ud af rejsen. Kunderne har også fået noget ud af det, både fordi vi har fået god inspiration, og fordi jeg fik skabt nogle gode netværk, som jeg har kunnet ringe til og få gode råd af. Så hvis man gør det op, tror jeg faktisk, at forsynin-gen har tjent på det«.

## AffaldPlus: Affaldschefer tog til USA imod egne regler

Moulin Rouge-show i Paris, overnatning på et spahotel på Sardinien og konferencetur til Brasilien. Det fælleskommunale affaldsselskab AffaldPlus har flere gange været på dyre udlandsrejser.

Eksempelvis i april 2012, hvor 20 chefer og bestyrelsesmedlemmer rejste 4 dage til Barcelona i Spanien. Pris: 221.807 kr., svarende til 11.090 kr. per person. Samme år betalte selskabet også for en syv dage lang rejse til New Orleans i USA, en konference-rejse til Firenze i Italien samt fire dage i den franske hovedstad Paris, hvor der blev betalt for adgang til en Moulin Rouge-forestilling.

Og i sommeren 2015 rejste 14 bestyrelsesmedlemmer og chefer 8 dage til Californien i USA. Ifølge bilagene kostede rejsen 256.810 kr., svarende til en deltagerpris på 18.343 kr. Selskabet har tidligere fået kritik i lokalpressen for USA-rejsen, da der i AffaldPlus' egne retningslinjer står, at selskabet typisk arrangerer »en studietur af 3-4 dages varighed i Norden eller det øvrige Europa i løbet af en fireårig valgperiode«. Alligevel varede rejsen dobbelt så lang tid, som selskabets egne regler foreskriver og foregik samtidig langt uden for det område, der er fastsat i retningslinjerne.

Ifølge AffaldPlus' direktør, John Kusz, tager selskabet kun på rejser, som er »nødvendige« for at udvikle selskabet. Kriterierne er ifølge direktøren, at der skal være et stort fagligt indhold på rejserne, som skal give ny viden og sætte selskabets måde at gøre tingene på i perspektiv.

»Nogle gange rejser vi ud for at blive bekræftet i det, vi gør herhjemme, eller for at få finpuleret det, vi gør, set i perspektiv med resten af verden. Når vi tager på studietur er det for at perspektivere det, som vi arbejder med til daglig, og meget ofte har vi fået fantastiske ideer med hjem, som



Tegning: Roald Als

har udmøntet sig i vores arbejde efterfølgendes«, siger John Kusz, der mener, at det er nødvendigt med udlandsrejser.

»Det er rigtigt, at det er det offentlige, der betaler, men vi er også en virksomhed, der fungerer på samme vilkår som private. Jeg har også et ansvar for at udvikle medarbejderne og bestyrelsen, så de får et bredere syn og et godt arbejdsmiljø«, siger han, og forklarer, at han mener, at rejsen til USA i 2015 var økonomisk forsvarlig.

»Når vi er af sted, er vi altid meget nøjsomme i vores tilgang. I stedet for at leje en bus overtalte jeg to fra bestyrelsen til at køre, så vi lejede to biler, som vi kørte rundt i, og på den måde reducerede vi omkostningerne med, jeg tror, det var 50.000 kr. Vi boede på et hotel ved startbanen, så altting rystede, når flyene landede og lettede. Men det var hyggeligt, rasende billigt og godt nok til os. Det er aldrig ekstravagant hos os«, siger han.

siprogrammet er rigtigt. Hun siger, at den guidede sightseeing »udelukkende har været af faglig karakter«.

Hvad tænker du om, at man som borger - som i sidste ende er med til at gøre det muligt at tage på de her ture - måske vil rynke på næsen ud, at der er indlagt noget tid til sightseeing dagen efter?

»Jeg tænker, at det er der sikkert nok nogen, der vil rynke på næsen ad. Jeg tænker også, at de bestyrelsesmedlemmer, vi har, lægger selv tid til. Vi er nede for at få faglige indspark og se på, hvordan vi kan optimere vores forsyning, hvordan vi kan arbejde med klima og med blodgøring«.

### Minister: Ejerne har ansvaret

Energi-, forsynings- og klimaminister Lars Christian Lilleholt (V) vil ikke kommentere de konkrete eksempler på rejser, som Politiken gerne ville have præsenteret for ham. Men han skriver i en mail, at han som forbrugernes minister »først og fremmest er optaget af, at forbrugerne får så lave priser som muligt«.

»Selskaberne og ejerne har en forpligtelse til at sikre, at eksempelvis repræsentationsudgifter ikke bliver for høje. Det gælder for både kommunale og forbrugerejede forsyningselskaber, at ejerne har ansvaret for at sikre, at selskaberne drives, som ejerne ønsker«, siger ministeren, der som eksempel nævner, at det kan ske gennem vedtagter og retningslinjer for, hvad selskaberne kan bruge penge på.

### Opvarmning før studietur

Mørbrad fra Uruguay, fransk foie gras og ribeye fra Guds eget land. Der er international stemning rundt om bordet på Restaurant Mash i København, da otte rejse-deltagere fra Odense Renovation 1. juni 2015 varmer op til en studietur til Letland med seks flasker vin til en samlet pris på 2.800 kr. året efter selskabets rejse til Polen med byture og gallafest.

Forud for middagen på Mash, der i alt løber op i knap 8.000 kr., er de blevet kørt i bus til tre behandlingsanlæg på Sjælland og har drukket luksusøl i Nyhavn. Da de dagen efter sætter sig i flyet mod den lettiske hovedstad, Riga, har udgifterne til turen allerede rundet 31.475 kr.

Ud over et ordinært bestyrelsesmøde og et strategimøde består det faglige indhold på den fire dage lange rejse af halvanden times besigtigelse af et sorteringsanlæg og to timers sightseeing med besigtigelse af indsamlingssystemer i Riga«.

Rejsen ender med en pris på 84.251 kr. - eller 10.531 kr. per person.

Selskabets direktør, Thomas B. Jørgensen, forklarer, at man overnattede i København, da man ikke kunne nå at flyve mod Letland før den efterfølgende dag. Han mener ikke, at der er noget odiøst i, at deltagerne drak seks flasker vin og en række øl aftenen inden afrejsen til Riga. Deltagerne nåede ifølge direktøren at blive friske til næste dags faglige program.

»Når man tager på en tur med bestyrelsen, er der flere forskellige ting i det. For det første er det for at øge bestyrelsens viden om affaldsbehandling og besigtige affaldssystemer for at kunne vælge de rigtige løsninger og ikke mindst minimere risikoen for at foretage fejlinvesteringer. For det andet skal man have et godt forhold i bestyrelsen, og så lærer man jo hinanden at kende, når man kommer lidt ud og ser på anlæg sammen«, siger Thomas B. Jørgensen.

ps@pol.dk

# Vores rejseomkostninger

Hvad er op og ned i mediehistorien om vores udgifter til rejser? Det forklarer Lars i ugens kommentar.



I weekenden var jeg og HOFOR genstand for særdeles kritisk omtale af vores forbrug til og på rejser. De fleste af jer har nok læst artiklerne i Politiken, men for dem, der gik glip af omtalen, kan jeg kort fortælle, at to journalister har undersøgt 45 affalds- og forsyningsselskaber og fundet, at flere selskaber har brugt penge på rejser, som umiddelbart synes ekstravagante og uden fagligt indhold. Jeg kan ikke udtale mig om de andre selskaber, men har naturligvis en mening om den måde, kritikken af HOFOR er fremstillet.

For straks at tage tyren ved hornene: Jo, hvis jeg kunne gøre tingene om, så havde jeg været opmærksom på, hvor jeg købte de tre drinks, som jeg og to forretningsforbindelser for tre år siden nød efter en lang seminar-dag på Freemont Street i Las Vegas. Det bliver af Politiken mere end insinueret, at vi opholdt os inde på en stripbar. Det gjorde vi IKKE, men de tre drinks blev købt i den forkerte bar på den tæt pakkede gade, hvor lysreklamer og barer ligger som perler på en snor.

Jeg ville bestemt ønske, at vi havde købt ved en af de andre barer. Jeg har over for bestyrelsesformanden beklaget, og det vil jeg også gerne gøre over for jer. At jeg bliver hængt ud i pressen kan jeg godt klare, men jeg er virkelig berørt af, at det er gået ud over HOFORs gode image.

## **Nu gennemgår vi alle sager grundigt**

Med hensyn til de andre kritikpunkter, som primært vedrører en dyr middag i London, nogle hotelophold i den dyre ende og en opgradering på fly til business class, så bliver de alle gennemgået og vurderet – både af os selv internt og af vores bestyrelse. Er der begået fejl af mig og/eller andre medarbejdere, så skal de slås fast, så vi ikke gentager dem.

Som monopolvirksomhed har vi en særlig forpligtelse til at holde vores udgifter på et rimeligt niveau. Det mener jeg også vi generelt gør. Set på landsplan er HOFORs priser på vand og energi gennemsnitlige eller under gennemsnittet. Vi rejser generelt meget begrænset til udlandet, og kun når der er et klart fagligt indhold.

### **Svært at finde fejl**

Journalisterne, der skrev historien i Politiken, har fået udleveret regningsbilag og øvrige oplysninger vedrørende alle rejser, der er foretaget her i HOFOR gennem de seneste mere end fem år. Ja faktisk har de bedt om regninger helt tilbage fra 2011, og vores regnskabsfolk har i måneder stået på hovedet i fjernarkiver for at fremskaffe de hundredevis af bilag, som journalisterne har bedt om og fået. Det viser, at det trods alt er svært at finde mulige fejl. Og det viser, at vi generelt har stort fokus på vores forbrug.

Alle regninger tjekkes og underskrives af nærmeste leder, og bestyrelsesformanden holder opsyn med mig. Der er således en løbende kontrol med, at retningslinjerne overholdes.

Disse procedurer og vores retningslinjer er årsagen til, at det faktisk har været svært at finde eksempler hos os, der kan tyde på fejltrin.

### **Vores retningslinjer kan fraviges, hvis der er en begrundelse**

HOFOR er bestemt ikke en ekstravagant virksomhed. Vi har en sund kultur og interne retningslinjer, der ligger tæt op ad de kommunale regler. Og vores regler justeres og præciseres løbende, så vi alle kender dem og har dem på lystavlen. Senest har bestyrelsen og Samarbejdsudvalget gået dem igennem i efteråret 2017, og de nye regler ligger på intranettet under medarbejderportalen.

Retningslinjerne skal så vidt muligt følges, men (som det også fremgår) kan de i visse tilfælde fraviges. Hvis det eksempelvis ikke er muligt at finde et mellemklassehotel, fordi alt er optaget, så kan det være nødvendigt at bo lidt dyrere. Vi skal ikke bo på vandrehjem eller langt ude i en forstad for at opfylde reglerne. På samme måde kan det i visse tilfælde for at være nogenlunde frisk til et vigtigt møde være rimeligt at rejse på business- fremfor på økonomiklasse – fx på lange ture med natfly. Vores retningslinjer er ikke rigide, men bør kun fraviges med en god og rimelig forklaring.

### **Gælder der særlige regler for direktøren?**

Jeg er blevet mødt med spørgsmålet om, hvorvidt der gælder andre regler for mig end for andre? Her må jeg sige: ja. Som administrerende direktør skal jeg repræsentere HOFOR på bedste måde, og jeg er nogle gange nødt til at invitere samarbejdspartnere, som også kan være en minister, på restaurant og middage, der er lidt dyrere end vores retningslinjer umiddelbart tillader. Min – og dermed HOFORs - gennemslagskraft afhænger i et vist omfang af, at jeg matcher de forventninger, som vores samarbejdspartnere har.

Jeg vil gerne have åbenhed og fri drøftelse om sagen, og I er meget velkomne til at stille spørgsmål til mig – enten her, pr. mail eller tag fat i mig.

God weekend fra Lars